

POSITION PAPER MVO NEDERLAND

Initiatiefwet Verantwoord en Duurzaam ondernemen

De verantwoordelijkheid van het Nederlandse bedrijfsleven voor een duurzame economie strekt zich uit tot ver buiten de landsgrenzen. Steeds meer ondernemers nemen stappen om hun keten te verduurzamen, bijvoorbeeld door een eerlijke prijs te rekenen voor grondstoffen en producten en samen te werken met verantwoorde producenten. Zo maken zij een positieve impact op de landen waar zij zaken mee doen. Deze bedrijven worden hierin echter geremd omdat de markt nog te veel wordt gedomineerd door achterblijvers die compliance-gedreven zijn. Gemotiveerde ondernemingen kunnen daarom nu onvoldoende versnellen en innoveren en werken in een ongelijk speelveld.

Initiatiefwet zorgt voor gelijk speelveld voor duurzame ondernemers

Om ketens van bedrijven echt te verduurzamen, is het van groot belang dat bedrijven verplicht worden hun impact op mens en natuur in kaart te brengen en risico's te voorkomen en verminderen. MVO Nederland vindt het initiatiefwetsvoorstel Verantwoord en Duurzaam ondernemen een flinke stap in de goede richting. We verwelkomen in het bijzonder de zes stappen van gepaste zorgvuldigheid van de OESO-richtlijnen in het wetsvoorstel, waarmee de internationale norm in Nederland wettelijk wordt vastgelegd. Bovendien zien we het als een positieve ontwikkeling dat ook buitenlandse ondernemingen die in Nederland producten of diensten afzetten zich aan deze wet moeten houden, waardoor we in Europa en daarbuiten de toon kunnen zetten op gebied van duurzaam ondernemerschap.

In ons netwerk zien we volop voorbeelden van bedrijven die zich inzetten voor transparantie in hun productieketen en het voorkomen van negatieve impact op mens en natuur. Zij vragen ook expliciet om wetgeving, zodat zij met deze verantwoordelijke aanpak geen concurrentienadeel meer ervaren. Er is nu sprake van een ongelijk speelveld: tussen koplopers en achterblijvers, tussen bedrijven die greenwashen en bedrijven die daadwerkelijk voor transparantie instaan. De [resultaten](#) tot nu toe laten zien dat convenanten en subsidies niet genoeg zijn om de achterblijvers te motiveren. Bovendien komt er wetgeving voor verschillende sectoren aan op EU-niveau, onder andere de introductie van productpaspoorten en Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid en wetgeving tegen ontbossing. Door in Nederlands IMVO-beleid vooruit te lopen op dit soort EU-wetgeving wordt een concurrentievoordeel ten opzichte van andere EU-landen gecreëerd. De initiatiefwet kan hierin de eerste stap vooruit zijn.

Streef naar gelijktijdige invoering voor mkb

Om dat speelveld écht gelijk te trekken komt de reikwijdte van de initiatiefwet nu tekort. De OESO-richtlijnen gelden voor alle bedrijven onafhankelijk van grootte, de initiatiefwet geldt in eerste instantie alleen voor bedrijven met meer dan 250 medewerkers. Na vijf jaar én een evaluatie wordt bezien of het proces ook voor bedrijven met 50+ medewerkers gaat gelden. Daar zit te weinig zekerheid en ambitie in wat ons betreft.

We roepen de politiek om de *due diligence* plicht uit te breiden naar het mkb en gelijktijdig in te voeren. Nederland telt een groot aantal mkb-bedrijven die samen een enorme innovatiekracht hebben. Voor velen is ketenverantwoordelijkheid een gegeven, geen plicht. Juist mkb-bedrijven zijn een enorm potentieel om het omslagpunt te bereiken in de transitie naar duurzame ketens. Bovendien krijgen zij, als veelvoorkomende schakel in de keten van

grotere ondernemingen, hoe dan ook te maken met de zorgvuldigheidsplicht. Het is daarom beter om het mkb direct mee te nemen in de wetgeving, zodat rekening wordt gehouden met de positie van het mkb en specifieke ondersteuning en begeleiding voor hen onderdeel wordt van de uitvoering. De focus in toezicht en handhaving moet daarbij liggen op lerend vermogen, verbetering en begeleiding.

Ondersteuning is essentieel

Bedrijven hebben weinig tijd om de weg te vinden in de veelheid aan IMVO-informatie, richtlijnen, diensten en instrumenten. Daarbij sluit het taalgebruik niet aan op ondernemers, en worden de processen als administratieve rompslomp ervaren. Daarom zijn de volgende elementen essentieel voor een passende ondersteuning van het bedrijfsleven:

- Stel heldere voorschriften op over hoe bedrijven vorm moeten geven aan de due diligence-verplichtingen, waarbij duidelijk wordt wanneer hieraan is voldaan.
- Geef bedrijven, en met name mkb-bedrijven, ondersteuning bij de invulling van deze voorschriften in de vorm van tools, financiering en heldere informatie. Ondernemers spreken de taal van ondernemers, dus faciliteer kennisuitwisseling en samenwerking. Het IMVO-steunpunt kan daarin een coördinerende rol spelen.
- Kijk naar wat er in het veld al beschikbaar is, in plaats van opnieuw het wiel uit te vinden. [Bewezen instrumenten](#), waarmee bedrijven hun keten in kaart kunnen brengen en risico's kunnen aanpakken, moeten tijdig worden verlengd en opgeschaald om zekerheid te geven aan bedrijven dat zij op dit soort ondersteuning kunnen rekenen.
- Stimuleer niet alleen *compliance* van wet- en regelgeving, maar beloon juist ook ondernemers die een stap verder gaan in verduurzaming en innovatie in hun keten. Bijvoorbeeld door ambitieuze duurzaamheidscriteria mee te nemen in aanbestedingen.

Innovatie in sectorale samenwerking

De initiatiefwet verhoogt de urgentie voor sectorsamenwerking in algemene zin; het kan voor ondernemingen een goed hulpmiddel zijn om aan de wet te voldoen. We verwelkomen de ruimte die de wet ondernemingen biedt om gezamenlijk aan de zes OESO-stappen te voldoen. Tegelijkertijd zien wij in onze sectornetwerken dat die samenwerking niet vanzelf gaat en dat een rol voor het verbinden, faciliteren en opschalen vaak nodig blijft. Om dit verder in te vullen is het belangrijk oog te houden voor *best practices* en in dialoog te blijven met partijen uit het veld. Daarbij zien we twee aandachtspunten:

- Een zo breed mogelijke invulling van sectorale samenwerking. MVO Nederland pleit voor een visie op sectorale samenwerking die de IMVO-sectorconvenanten overstijgt. Namelijk een zo breed mogelijke invulling, waar samenwerking op verschillende thema's, risico's, activiteiten en met diverse partners mogelijk wordt gemaakt, mits deze voldoet aan de OESO-richtlijnen. Focus niet alleen op het verbeteren van huidige ketens en het voldoen aan de wettelijke verplichtingen. Maar zet ook in op innovatie en nieuwe duurzame businessmodellen, waarmee we ook duurzame kansen bieden aan productielanden. Dat vraagt een innovatieve aanpak. Kijk welke vormen van samenwerking nu in de praktijk al goed werken en versterk deze initiatieven.
- Maak gelijkwaardige samenwerking leidend. Duurzame, internationale productie en handel en verbetering van omstandigheden in productielanden moet het uitgangspunt van

het beleid op sectorale samenwerking zijn. Dit betekent dat lokale stakeholders op gelijkwaardige voet moeten deelnemen aan samenwerkingsprocessen om ketens te verduurzamen. MVO Nederland pleit voor een focusverschuiving van onderhandelingsprocessen in Nederland naar gelijkwaardige samenwerking met internationale ketenpartners. Het nieuw geïntroduceerde subsidietraject SESAM is gericht op het verbeteren van de due diligence processen bij bedrijven. Gelijkwaardige samenwerking zou in deze regeling een belangrijk plek moeten krijgen. Om dit in goede banen te leiden, is betrokkenheid van een kundige maatschappelijke organisatie, expert of vakbond belangrijk. Daarbij moet wel geborgd zijn dat de nadruk in (financiële) ondersteuning op de bedrijven zelf blijft liggen.

Over MVO Nederland

MVO Nederland stuurt de transitie naar een duurzame economie met de grootste ondernemersbeweging van Europa. Die transitie vraagt om verandering van het huidige systeem. Het bedrijfsleven is als geen ander in staat om snel en goed in te spelen op veranderende omstandigheden. En dus geloven wij dat we samen met hen het snelste en de beste resultaten bereiken. MVO Nederland wil dat in 2025 minimaal twintig procent van de Nederlandse economie omgaat in de duurzame economie, die gestoeld is op meer dan alleen financiële waarden en draait binnen de grenzen van de planeet en maatschappij. Alleen zo kunnen we het tij keren. Meer informatie: www.mvonderland.nl.

Onze bijdrage aan IMVO

MVO Nederland draagt bij aan het Nederlandse IMVO-beleid met de -door ondernemers zeer gewaarde- [MVO Risico Checker](#) en [IMVO Vouchers](#), en met haar expertise in het begeleiden van (groepen) ondernemers met due diligence. MVO Nederland heeft in de IMVO-programma's "Samen Veranderen" en "Omzet met Impact" coalities gebouwd in o.a. agrifood, chemie, textielsector, waarbinnen mkb'ers uit zowel Nederland en landen als Uganda, Indonesië en India gezamenlijk werken aan het terugbrengen van IMVO-risico's in de keten en impact maken op de SDG's.

Contact: Siri de Vrijer – s.devrijer@mvonderland.nl

Q&A

Als er ergens in de keten iets mis is, ga je dan als ondernemer of eindverantwoordelijke (CEO) de gevangenis in?

- Het wetsvoorstel maakt het absoluut niet mogelijk voor een rechter om een ondernemer naar de gevangenis te sturen vanwege misstanden in de keten.
- De strafrechtbepaling in het wetsvoorstel gaat uitsluitend over de rapportageverplichting. Dat geldt nu ook al voor financiële regelgeving, als je bijvoorbeeld een onjuist bestuursverslag publiceert valt dat onder economisch delict. Alleen het OM kan een rechtszaak aanspannen.

Gaan aansprakelijkheidsbepalingen niet leiden tot een stortvloed aan rechtszaken?

Gezien de vele barrières tot het recht, die niet allemaal met dit voorstel worden opgelost (bijvoorbeeld bewijsrecht en toegang tot rechtsbijstand), is het risico op grote aantallen aansprakelijkheidszaken zeer beperkt. Juist het aansprakelijkheidsrecht is noodzakelijk om bedrijven in beweging te krijgen en toegang tot herstel te realiseren.

In hoeverre denken we dat deze wetgeving leidt tot rechtsonzekerheid voor bedrijven? Zijn de normen niet te vaag?

- Het gaat om een codificering van een al bestaande zorgplicht en van al bestaande OESO-richtlijnen.
- In de toelichting op de wet staat dat de focus in toezicht ligt op de kans voor bedrijven om zichzelf te verbeteren en lerend vermogen, in plaats van direct te handhaven met boetes etc.